

Sygn. akt III Ca 1433/15

POSTANOWIENIE

Dnia 27 stycznia 2016 r.

Sąd Okręgowy w Gliwicach III Wydział Cywilny Odwoławczy w następującym składzie:

Przewodniczący - Sędzia SO Teresa Kołeczko - Waclawik (spr.)

Sędziowie: SO Magdalena Balion - Hajduk

SR (del.) Roman Troll

Protokolant Monika Piasecka

po rozpoznaniu w dniu 27 stycznia 2016 r. na rozprawie sprawy

z wniosku A. B. i B. B.

z udziałem (...) spółki z ograniczoną odpowiedzialnością we W.

o zatwierdzenie uchylenia się od skutków prawnych niezłożenia w terminie oświadczenia

o odrzuceniu spadku po P. B.

na skutek apelacji wnioskodawców

od postanowienia Sądu Rejonowego w Jastrzębiu-Zdroju

z dnia 28 maja 2015 r., sygn. akt I Ns 1270/14

postanawia:

oddalić apelację.

SSR (del.) Roman Troll SSO Teresa Kołeczko-Waclawik SSO Magdalena Balion-Hajduk

Sygn. akt III Ca 1433/15

UZASADNIENIE

Zaskarżonym postanowieniem Sąd Rejonowy w Jastrzębiu Zdroju oddalił wniosek A. B. i B. B. o zatwierdzenie oświadczenia złożonego na rozprawie w dniu 27 maja 2015r. w niniejszej sprawie imieniem małoletnich dzieci, w przedmiocie uchylenia się od skutków prawnych niezłożenia w terminie oświadczenia o odrzuceniu spadku po P. B., zmarłej 21 stycznia 2013r.

Sąd I instancji ustalił, że wnioskodawca A. B. w dniu 18 kwietnia 2013r. odrzucił spadek po matce P. B., albowiem z telewizji dowiedział się, że gdy spadkodawca posiada zadłużenie to spadek należy odrzucić. Stosowne oświadczenie złożył przed notariuszem i wskazał, że na skutek odrzucenia przez niego spadku, powołane do spadku zostają jego małoletnie dzieci. Notariusz pouczył wnioskodawcę o treści art. 1012, 1015 i 1020 k.c. W tym samym dniu wraz z żoną złożyli wniosek o zezwolenie na odrzucenie spadku po zmarłej matce przez małoletnie dzieci i postanowieniem z 10 czerwca 2013r., prawomocnym 2 lipca 2013r., Sąd Rodzinny zezwolił im na odrzucenie spadku w imieniu dzieci. Termin do odrzucenia spadku minął 2 stycznia 2014r. Ponieważ wnioskodawcy byli przekonani, że postanowienie Sądu jest równoznaczne z odrzuceniem spadku, po wydaniu postanowienia nie podjęli żadnych dalszych działań,

w tym działań w celu ustalenia znaczenia prawnego postanowienia. Dopiero w październiku 2014r. wnioskodawca dowiedział się od kolegi, że po wydaniu postanowienia przez Sąd Rodzinny należało złożyć stosowne oświadczenie o odrzuceniu spadku imieniem dzieci. Po tej rozmowie wnioskodawcy złożyli wniosek o wydanie odpisu prawomocnego postanowienia Sądu Rodzinnego, a w dniu 29 października 2014r. złożyli wniosek imieniem małoletnich dzieci o zatwierdzenie uchylenia się od skutków prawnych niezłożenia w terminie oświadczenia o odrzuceniu spadku po P. B.. Ze sporządzonego przez komornika sądowego spisu inwentarza wynika, że spadkodawczyni nie pozostawiła w spadku żadnych aktywów, a jedynie długi. Na rozprawie w dniu 27 maja 2015r. wnioskodawcy imieniem małoletnich dzieci uchylili się od skutków prawnych niezłożenia w terminie oświadczenia o odrzuceniu spadku po babci pod wpływem błędu co do prawa polegającego na tym, iż myśleli, że postanowienie Sądu Rodzinnego zezwalające na odrzucenie spadku imieniem dzieci jest równoznaczne z tym odrzuceniem. Jednocześnie oświadczyli, że spadek w imieniu dzieci odrzucają.

Ustalając powyższe i powołując regulację art. 927 k.c., 931§2 k.c., art. 1012 k.c., 1015 k.c., 1019 § 2 k.c. w zw. z art. 84 § 1 zdanie pierwsze i § 2 k.c., art. 1020 k.c. a także powołując się na orzecznictwo Sądu Najwyższego uznał sąd I instancji, że w okolicznościach sprawy brak jest podstaw do zatwierdzenia uchylenia się od skutków prawnych niezachowania terminu do złożenia przez wnioskodawców oświadczenia o odrzuceniu spadku w imieniu małoletnich dzieci. Wskazał sąd, że na gruncie art. 84 k.c. nie ma przeszkód do uznania za błąd prawnie doniosły nie tylko błędu co do faktów, ale i błędu co do prawa, jeżeli oczywiście dotyczy on treści czynności prawnej i jest istotny. Z powodu istotnego błędu co do prawa dotyczącego treści czynności prawnej może więc niewątpliwie nastąpić uchylenie się

od skutków prawnych oświadczenia o przyjęciu lub odrzuceniu spadku, a także uchylenie się przez spadkobiercę od skutków prawnych niezachowania terminu do złożenia oświadczenia o przyjęciu lub o odrzuceniu spadku. Brak bowiem jakichkolwiek racji przemawiających za tym, aby w tym zakresie nie stosować w pełni art. 84 k.c., nie czyniąc rozróżnienia na błąd co do prawa i co do faktów i w konsekwencji dopuszczenie w razie spełnienia się przewidzianych w nim przesłanek powołania się na te oba rodzaje błędu. Podniósł, że podstawą uchylenia się od skutków prawnych niezachowania terminu nie może być samo tylko, nieuzasadnione szczególnymi okolicznościami mylne przekonanie spadkobiercy, iż jego bierne zachowanie nie oznacza przyjęcia spadku. Zajęcie odmiennego stanowiska prowadziłoby w istocie do podważenia obowiązywania art. 1015§2 k.c. Wskazał, że wnioskodawcy wiedzieli o długach spadkowych P. B. stąd ich zachowanie polegające na zaniechaniu podjęcia jakichkolwiek czynności po wydaniu przez Sąd Rodzinny postanowienia zezwalającego na odrzucenie spadku w imieniu małoletnich dzieci uznać należało za lekkomyślne. A. B. odrzucając spadek po matce został pouczony przez notariusza o skutkach jego złożenia, w tym samym dniu złożył wniosek do Sądu Rodzinnego i uzyskał postanowienie zezwalające zgodnie ze swym żądaniem na odrzucenie spadku w imieniu małoletnich dzieci. Samo literalne brzmienie sentencji postanowienia w sprawie I. N. 207/13 wskazuje, że jest to tylko zezwolenie na odrzucenie spadku w imieniu małoletnich dzieci. Wskazał Sąd, że niezajomość prawa nie może uzasadniać powoływania się na błąd co do prawa albowiem informacje dotyczące postępowania spadkowego, przy dołożeniu minimum staranności uzyskać można w różnych urzędach państwowych, kancelariach prawniczych czy za pośrednictwem sieci Internet. Przyjęcie odmiennego poglądu prowadziłoby do podważenia całego systemu prawnego, albowiem każdy obywatel niebędący prawnikiem mógłby powoływać się na błąd co do prawa, wskazując na niezajomość pewnych regulacji prawnych i niezrozumienie ich znaczenia. Posiadanie przez wnioskodawców wiedzy o długach spadkodawczyni w ocenie sądu I instancji pozbawiło ich możliwości skutecznego powoływania się na błąd co do prawa albowiem niezajomość regulacji w świetle okoliczności sprawy była lekkomyślnością wnioskodawców, a nie błędem co do prawa, wywołanym uzasadnionymi okolicznościami. Z tych przyczyn, powołując regulację art. 1019 k.c. oddalił wniosek.

W apelacji wnioskodawcy zarzucili naruszenie:

- art. 233 § 1 k.p.c. poprzez przekroczenie zasad swobodnej oceny dowodów w szczególności w zakresie oceny ich zeznań i wadliwe ustalenie, iż zachowanie polegające na zaniechaniu podjęcia czynności po wydaniu postanowienia zezwalającego na odrzucenie spadku należy uznać za lekkomyślne, podczas gdy prawidłowa analiza materiału

dowodowego pozwala na przyjęcie, że działali w błędnym przekonaniu co do prawa, wywołanym uzasadnionymi okolicznościami,

- art. 1019 § 1 i 2 k.c. w zw. z art. 84 § 1 i 2 k.c. poprzez ich błędną wykładnię i przyjęcie, że nie mogą powoływać się na błąd co do prawa.

Przedstawiając powyższe zarzuty wnieśli o zmianę zaskarżonego postanowienia poprzez uwzględnienie ich wniosku. Wnieśli też o przeprowadzenie dowodu z treści

postanowienia Sądu Rejonowego w Wodzisławiu Śląskim z 13 lutego 2015r. wydanego w sprawie I Ns 1746/14 na okoliczność motywów zapadłego w nim rozstrzygnięcia.

Sąd Okręgowy zważył co następuje.

Apelacja nie mogła odnieść skutku.

Wbrew zarzutom apelacji, dokonana przez Sąd Rejonowy ocena materiału dowodowego, w tym zeznań wnioskodawców, mieści się w granicach zakreślonych normą art. 233 § 1 k.p.c. i nie wykazuje nieprawidłowości w rozumowaniu, błędów logicznych czy też niezgodności z doświadczeniem życiowym, a wysnute zeń wnioski są trafne i zasługują na podzielenie.

Po złożeniu przez wnioskodawcę A. B. oświadczenia o odrzuceniu spadku po matce i uzyskaniu stosownego pouczenia zawartego w § 5 aktu notarialnego z 18 kwietnia 2013r., wnioskodawcy w tym samym dniu złożyli do Sądu wniosek z którego treści niewątpliwie wynikało, że wnoszą o zezwolenie na dokonanie czynności przekraczającej zakres zwykłego zarządu majątkiem ich małoletnich córek polegającej na odrzuceniu spadku po zmarłej P. B.. W treści wniosku ani na posiedzeniu Sądu w dniu 10 czerwca 2013r. w sprawie I. N. 207/13 wnioskodawcy nie złożyli oświadczenia, że spadek w imieniu małoletnich dzieci odrzucają. Wręcz przeciwnie, w złożonych zeznaniach wskazywali odpowiednio - wnioskodawczyni: „Chcąc zabezpieczyć interesy naszych dzieci złożyliśmy niniejszy wniosek do Sądu”, wnioskodawca: „Chcąc zabezpieczyć interesy naszych małoletnich dzieci, wspólnie z żoną złożyliśmy wniosek **o zezwolenie na dokonanie** czynności prawnej w imieniu naszych małoletnich córek M. i M.” (protokół rozprawy z 10.6.2013r. w aktach sprawy I. N. 207/13). W tych okolicznościach, w kontekście treści ogłoszonego w dniu 10 czerwca 2013r. postanowienia zasadnie przyjął Sąd Rejonowy, iż mylne przekonanie wnioskodawców, iż postanowienie Sądu zezwalające im na złożenie w imieniu małoletnich córek oświadczenia o odrzuceniu spadku jest równoznaczne ze złożeniem przez nich oświadczenia w tym przedmiocie, nie znajdowało uzasadnienia. Było ono - jak zasadnie ocenił Sąd Rejonowy - wynikiem lekkomyślności wnioskodawców. Nie dochowali bowiem należytej staranności w dbałości o własne sprawy, w tym tak istotne jak sprawy spadkowe. Nawet gdyby przyjąć jak twierdzą wnioskodawcy - że zakończenie postępowania sądowego w sprawie I. N. 207/13 było dla nich równoznaczne ze złożeniem oświadczenia o odrzuceniu spadku - to wymagać od nich należało, jako od osób przeciętnie dociekliwych, by po ogłoszeniu postanowienia zapytali co najmniej Przewodniczącą Sądu, czy sprawa ta kończy kwestię odrzucenia w imieniu ich małoletnich dzieci spadku po P. B.. Pytania takiego jednak nie zadali i nie przedsiębrali żadnych innych kroków, by kwestię tę wyjaśnić. Dlatego zasadnie ocenił Sąd Rejonowy, że w okolicznościach sprawy, przy szerokiej możliwości uzyskania informacji w kwestiach spadkowych, wnioskodawcy nie mieli żadnych podstaw do uznania, że postanowienie z 10 czerwca 2013r. zezwalające na odrzucenie spadku w imieniu małoletnich dzieci jest równoznaczne z tym odrzuceniem. Tym samym brak było podstaw do przyjęcia, że pod wpływem błędu co do prawa nie złożyli w terminie oświadczenia o odrzuceniu spadku w imieniu małoletnich córek i że z tej przyczyny na zasadzie art. 1019 § 2 k.c. mogą uchylić się od skutków prawnych niezachowania terminu z art. 1015 § 1 k.c.

Mając powyższe na uwadze, ponieważ zawarte w apelacji zarzuty naruszenia prawa procesowego i materialnego okazały się nieuzasadnione, apelacja jako bezzasadna została oddalona na podstawie art. 385 k.p.c. w zw. z art. 13 § 2 k.p.c.

SSR (del.) Łukasz Malinowski SSO Teresa Kołeczko-Waławik SSO Andrzej Dyrda